

ψ. 14. *Veruntamen justi confitebuntur
nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu
tuo.*

Concludit, certam esse liberationem,
& felicitatem justorum, ut etiam suppli-
cia, & miseriam impiorum. *Cognovi,*
certò scio tum ab experimento proprio,
tum ab exemplis majorum, tum ab ipsâ
Dei justitiâ, & promissis, quòd Dominus
justissimè judicabit causas pauperum
suorum, & vindicabit illos, puniens
digno supplicio persecutores eorum.
Ipsi autem justi, non sibi tribuentes in-
nocentiam, sed gloriam dantes gratiæ
Dei, laudabunt Dominum in æternum,
videntes facie ad faciem, & fruentes vi-
sione ejus.

PSALMUS CXL.

Titulus: *Psalmus David.*

*Argumentum idem est, quod in Psal-
mo superiore, scil. ardens oratio ad Deum.*

ψ. 1. *Domine clamavi ad te, exaudi
me, intende voci meæ, cum clamavero ad te.*

Verba sunt corporis Christi, seu cœ-
tûs fidelium, inter hostes constituti.

Magna

Magna vo
is affectu
eres inte
audi me
scunque
tende vo
ψ. 2.
sum in
meorum
Explic
it exaudir
tam bene
tio mea a
Porro q
bat thym
onyche,
Fides, F
tas, ex q
gratissima
manibus
censi, qu
ψ. 3.
& ostium c
Petit f
tacendi,
est quasi
per verba

Magnâ voce interiori, magnôque cordis affectu invocavi te, Domine, ut opem ferres inter tot pericula laboranti, ideo exaudi me, nec solum hodie, sed quotiescunque clamavero ad te, tu quoque intende voci meæ aures tuas.

Ÿ. 2. *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo; elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.*

Explicat, quid petat, & in quo velit exaudiri à Deo. Ac primò petit gratiam bene orandi. *Dirigatur* &c. oratio mea ad te per modum thymiamatis. Porrò quatuor illa, ex quibus constabat thymiama, nempe thure, galbano, onyche, stacte, sunt quatuor virtutes, Fides, Fiducia, Charitas, & Humilitas, ex quibus componitur oratio Deo gratissima. Et oratio, quam elevatis manibus fundo, sit velut sacrificium incensi, quod ad vesperam offerebatur.

Ÿ. 3. *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis.*

Petit secundò donum loquendi, & tacendi, quando oportet. Os meum est quasi porta, unde exeunt verba, & per verba exeunt cogitata, & facta; un-

de rogo, ut adhibeas custodiam, janitorem nempe, qui diligenter custodiat; & quia solus janitor ægrè custodire potest hanc portam, rogo etiam, ut adhibeas ostium circumstans, seu munitum, ut expugnari non possit. Porrò ostiarius est *Spiritus consilii*, ut sciat homo, quando, quomodo, & quid loqui, vel tacere debeat; & ostium est *Spiritus fortitudinis*, ut audeat loqui, quod oportet, & timeat loqui, quod non oportet.

¶. 4. *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.*

Tertiò petit, ut, quia, adhibitâ etiam omni custodiâ, tamen fragilitas humana facit, ut erremus, Deus auxilio suo nobis concedat, ut peccata liberè confiteamur, ne, dum excusando sani videri volumus, à Cælesti medico non sanemur. Non permittas, ut, quando peccavimus, cor nostrum declinet in verba mendacii, & simulationis, ad excusanda peccata variis prætextibus.

¶. 5.
pauitatem,
eorum.

Quar
impiorum
servarent
sodales in
pendet &
patiaris
torum, i
non fian
tiam tua
cum elec
municat
eorum.

viviis m

¶. 6.
dia, & in
toris non

Qui
mus in a
non in ad
tes. Rep
stus in ch
tis; ille,
castigans
teris &c.

Ps. 5. Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cum electis eorum.

Quarto petit custodiri à familiaritate impiorum: multi enim innocentiam conservarent, nisi in perversos amicos, & sodales inciderent. Porro pars prima *Ps.* pendet à superiori, & sensus est: Non patiaris me quærere excusationes peccatorum, ut ii faciunt, qui iniqui sunt, ut non fiam socius eorum; & sic per gratiam tuam adjutus, *non communicabo cum electis eorum*, hebraicè, non communicabo in mensâ cum dulcibus cibus eorum. Malorum conversatio in conviviiis maximè nocet.

Ps. 6. Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

Quintò petit, ut ex gratiâ Dei incidamus in amicos ex charitate corripientes, non in adultores falsis laudibus decipientes. Reprehendet me peccantem vir justus in charitate, quia miseretur languentis; iste, inquam, *increpabit me*, severiùs castigans delicta mea: *oleum autem peccatoris &c.*, per unguentum, quo suaviter,

& cum voluptate perungitur caput, significatur blandiloquentia peccatoris, qui peccata extenuat, vel excusat, imò etiam sub aliquo colore, ut benefacta laudat.

✠. 7. *Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum: absorpti sunt iuncti petrae Iudices eorum.*

Obscurissimus hic ✠. ex Chryf. hunc sensum habere potest: Non solum non communicabo cum impiis; sed *adhuc oratio mea* ad Deum est contra eorum vitia, & scelera, in quibus ipsi placent. Sed ipsi, sicut Iudices, seu Principes eorum, & duces ad malum, citò peribunt, qualis est eorum interitus, qui absorbentur à fluctibus marinis, dum agitati ab undis alliduntur ad scopulos.

✠. 8. *Audient verba mea, quoniam potuerunt, sicut crassitudo terræ erupta est super terram.*

Petit ad id, quod dixerat, *Oratio mea in beneplacitis eorum*: multi impii, qui sibi ipsi in peccatis complacebant, audient verba mea, & convertentur ad Deum, *quoniam verba mea potuerunt*, efficacissima fuerunt ad conterenda corda eorum;

eorum; f
erumpi,
tro super

✠. 9.
infernum
oculi mei
mam me

Ulti
Deus ar
riculo te
& gravi
tus, &
debilita
dacta fi
Domine
speravi,

✠. 1
tuerunt
iniquita

Dec
fodi me
fidiatore
concupit
oculoru
dalis, ex
superbo

eorum; sicut durities, & crassities terræ erumpi, seu scindi solet ligone, vel aratro super terram.

✿. 9. *Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te Domine, Domine, oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam.*

Ultimò petit, sicut ab initio, ut scilicet Deus animas nostras liberet ab omni periculo tentationum. Ob multitudinem, & gravitatem tentationum, *ossa*, seu virtus, & fortitudo nostra ita dispersa, & debilitata est, ut penè ad nihilum redacta sit: & quia in his omnibus *ad te, Domine*, ad tuum auxilium respexi, *in te speravi*, oro, ut non finas me perire.

✿. 10. *Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalo operantium iniquitatem.*

Declarat, unde timeat mortem. *Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi* insidiatores Dæmones, sive is laqueus sit concupiscentia carnis, sive concupiscentia oculorum, sive superbia vitæ; & *à scandalis*, exemplis carnalium, cupidorum, superborum.

✿. 11.

ψ. II. *Cadent in retiaculo ejus peccatores : singulariter sum ego, donec transeam.*

Hæc postrema admonitio docet, hominem esse liberi arbitrii, & simul valde consolatur eos, qui timent Deum. *Cadent*, ait, in rete principis venatorum, qui est Diabolus, qui sunt, & esse volunt peccatores : ego autem solitarius ero, donec transeam omnes laqueos, & retia; de Mundo non ero, ut peregrinus esse cogar, donec transeam ad patriam, ubi nulla erunt pericula. Non satis est ad tempus declinare à moribus peccatorum; sed perseverandum est usque ad finem.

PSALMUS CXLI.

Titulus : *Intellectus David cum esset in spelunca, Oratio.*

Sensus tituli est : *in hoc Psalmo declaratur prudentia, & sapientia David, qui cum esset delitescens in speluncâ, sapienter cogitavit, unicum remedium in tantis malis esse orationem ad Deum. Fugerat nimirum David à Saule ad Regem Achis, & ab illo etiam malè habitus, contulit se in speluncam Odollam solus, ubi incidit in*
maximum

maximum
C. 22.

Arg
quâ liber
Psalmus
psalm D
cruce de
presenti

ψ. 1

voce me

ψ. 2

nem me

ipsum p

Po

meâ tu

ad Dom

ψ. 2. B

oratio,

produc

fit, si u

ures ac

conspetu

ubi solus

si in cla

monuit

ψ. 3

meum :

maximum vitæ periculum, Vide 1. Reg. C. 22.

Argumentum est oratio ad Deum, quâ liberationem petit à periculo imminente. Psalmus altiori sensu refertur ad Christum filium David, cum oraret in hortu, vel in cruce desertus ab omnibus, & in mortis præsentissimæ periculo constitutus.

ψ. 1. Voce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Dominum deprecatus sum.

ψ. 2. Effundo in conspectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuntio.

Ponit argumentum Psalmi. *Voce meâ tum internâ cordis, tum externâ oris ad Dominum clamavi, & deprecatus sum.*

ψ. 2. Bis idem dicit. Porrò effunditur oratio, cum tota paulatim ex vase cordis producitur, ut ab aliquo videatur; quod fit, si tribulatio in oratione per partes ad aures audientis pronuntiatur. Illud, in conspectu ejus, significat orationem factam, ubi solus Deus videbat, in speluncâ, quasi in clauso cubiculo, ut Christus postea monuit esse orandum.

ψ. 3. In deficiendo ex me spiritum meum: & tu cognovisti semitas meas.

Ex-

Explicat, cur, & quando pronuntiaverit tribulationem suam coram Deo. Cùm, ait, ex me ferè discederet spiritus meus vitalis, cùm deficeret vita mea, & in viciniâ mortis essem. Hoc rectè applicatur Christo in horto, vel cruce oranti; item S. S. Martyribus pro fide agonizantibus. Oravi autem ad te, quia tu omnium optimè nôsti actiones, & studia mea, & nôsti, quàm finè ullâ causâ hæc patiar.

ψ. 4. *In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.*

Explicat insidias inimicorum. In viâ justitiæ, & mandatorum Dei, in quâ ambulabam, absconderunt &c. Sic Judæi ex ipsis bonis operibus Christi captabant occasionem eum accusandi. Notat hic S. Aug., non in ipsâ viâ Domini, sed juxta illam posse poni laqueos, ut dictum est Ps. 139. ψ. 6.; Unde sensus est: illi cum sint extra viam, & putent se esse in viâ, ponunt laqueos juxta viam, putantes se ponere in viâ: sed justus non declinans à viâ justitiæ nec ad dexteram, nec ad sinistram, laqueos omnes evadit.

ψ. 5.
 abeam;
 Expli
 em, qu
 convertu
 verò pre
 amicorur
 socius, &
 notum
 Christur
 rant, &
 ψ. 6.
 requirat
 Nec
 beo, sed
 sum: ne
 vitâ meâ
 vide, qu
 sto, qui
 Pater ei
 ψ. 7.
 et spes me
 Exclui
 clamavi uc
 in hac per
 in terrâ vi
 suos in t

ψ. 5. Considerabam ad dexteram, & videbam; & non erat, qui cognosceret me.

Explicat jam violentiam. Inimici enim, quibus insidiæ non profuerunt, convertunt se ad vim apertam. In illâ verò pressura considerabam ad opem amicorum, & videbam, num quis mihi socius, & amicus adesset, & nullus mihi notum se esse confiteri ausus est. Sic Christum Petrus negabat, reliqui fugerant, & stabant à longè.

ψ. 6. Periit fuga à me, & non est qui requirat animam meam.

Nec solùm ab aliis auxilium non habeo, sed nec fugâ me ipsum juvare possum: nec invenitur, qui sollicitus sit de vitâ meâ, ne pereat. *Periit fuga à Davide*, quia fugere non poterat; à Christo, quia fugere volebat; ipse sibi, & Pater ei fugam interdixit.

ψ. 7. Clamavi ad te Domine, dixi, tu es spes mea, portio mea in terra viventium.

Exclusus igitur ab omni humanâ ope, clamavi ad te, Domine, dixi, tu es spes mea in hac peregrinatione, & hæreditas mea in terrâ viventium. Sinit Deus amicos suos in terrâ peregrinationis affligi, ut
in

in patriâ gloriosius coronet. Hæc eadem Christus loquitur de corpore suo mystico, quod est Ecclesia; vel de proprio hoc sensu: Quia non est, qui requirat vitam meam corporalem, ne pereat; *clamavi ad te Domine Pater, dixi, tu es exspectatio mea, ut non des Sanctum tuum videre corruptionem, sed ostendas illi vias vitæ: tu quoque facies, ut caro mea glorificata per resurrectionem, adipiscatur per ascensionem hæreditatem suam in supernâ Jerusalem, quæ est terra viventium.*

Ps. 8. *Intende ad deprecationem meam, quia humiliatus sum nimis.*

Ps. 9. *Libera me à persecutibus me, quia confortati sunt super me.*

Duplici argumento petit à Deo liberationem, tum quia ipse nimiùm sit depressus, seu afflictus, cùm solus lateret in speluncâ; tum quia inimici ejus sint exaltati, & adversum se innocentem viribus prævaluerint, cùm hostis ejus Saul exercitum armatum duceret. Christus humiliatus fuit nimis, quia se ipsum humiliavit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; item nimis humiliatus

Viatuſ, cùm penderet inter latrones, cui jure convenit federe ſuper Cherubim. Et inimici ejus veri confortati erant valde, quando venit hora ipſorum, & poteſtas data eſt tenebris, ut in ipſum Solem juſtitiae ad tempus praevalere viderentur.

Ps. 10. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant juſti, donec retribuas mihi.

S. Chryſoſt. dat hunc ſenſum: Educ me de hiſ afflictionibus, ut de hac ſpeculuncâ egreſſus, & liberè ubique diſcurrens, laudem nomen tuum: id enim *expectant omnes juſti*, ut à tuâ providentiâ tribuatur mihi innocenti liberatio. Ac fortè David altiori ſenſu optat educi de mortali corpore, velut de cuſtodiâ: illi enim verè confitentur nomini Domini, qui illuc aſcendunt, ubi qui habitant, in ſaecula ſaeculorum laudant Dominum: & expectabant Prophetam juſtum animæ S. S. Patriarcharum in limbo, donec requies tribueretur ei; & S. S. Angeli in Cælo, donec æterna felicitas retribueretur meritis ejus. Chriſtus orat educi *de cuſtodiâ corporis paſſibilis, & anima-*

G lis

lis, & induere per resurrectionem corpus impassibile, & spirituale; ut, qui laboraverat prædicando populis, deinceps requiescat laudando Patrem: omnes enim justis, & qui mortui fuerant ab origine Mundi, & qui vivebant in carne, ut Apostoli, alique fideles discipuli, expectabant maximo desiderio Christum resurgentem, & debitâ retributione gloriæ exaltatum, quia ex plenitudine gloriæ ejus omnes accepturi erant, fideles vivi Spiritum S., mortui è Limbo transitum ad Regna Cælorum.

PSALMUS CXLII.

Titulus: *Psalmus David, quando eum filius suus persequabatur.*

Hebræus solum legit, Psalmus David; cetera verba, explicandi argumenti gratiâ, à Septuaginta addita esse, affirmat S. Hilarius.

Argumentum: David, persecutionem Absalonis, pœnam peccati sui esse agnoscens, peccata sua deplorat, & misericordiam à Deo postulat. Hinc enim Ecclesia Catholica hunc Psalmum inter septem pœnitentiales numerat, quia præscribit David
exemplo

exemplo su
 tentibus; as
 Chrysostom
 v. 1. 2
 nibus pe
 veritate tu
 David
 gemitu p
 Domine e
 dit, qui
 videre de
 ne intellig
 repetit.
 tem, qu
 pœnitent
 tellige fi
 tix, qua
 v. 2.
 servo tuo,
 Etu tuo or
 Perit
 missione,
 aliud argu
 gilitate ge
 judicio co
 audebo, e
 catum m

exemplo suo formam precandi veris penitentibus; atque hunc sensum persequitur S. Chrysostomus.

ψ. 1. Domine exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationem meam, in veritate tua: exaudi me in tua justitia.

David corde contrito, & interno gemitu petens culpæ remissionem, ait: *Domine exaudi orationem meam* (non addit, quid petat, quia credebat Deum videre desiderium cordis) quam tu bene intelligis, quæ sit. Tum idem bis repetit. Per *veritatem* intellige fidelitatem, quâ Deus servat promissa de veniâ penitentibus dandâ. Per *justitiam* intellige fidelitatem, quæ est pars justitiæ, quam jam antè vocavit *veritatem*.

ψ. 2. Et non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Petit remissionem peccati ex promissione, & fidelitate Dei, nunc addit aliud argumentum ex conditione, & fragilitate generis humani. Noli mecum iudicio contendere, neque ego resistere audebo, aut justum me dicere; sed peccatum meum confitebor: deinde nec

ego solus, sed omnis vivens cadet causa, si tecum iudicio contendere voluerit: nam & iustus cadit septies de die.

¶ 3. *Quia persecutus est inimicus animam meam, humiliavit in terra vitam meam.*

Tertia ratio, quam adducit ad impetrandam veniam peccatorum, sumitur ex gravitate tentationis: nec enim sponte sua, & nullo tentante peccavit, ut Angeli reprobis, sed gravissimam Dæmonis tentatione tum ad adulterium, tum ad homicidium. *Quia persecutus est &c. humiliavit &c.* h. e. me vilem, & contemptibilem reddidit in conspectu tuo, & S. S. Angelorum; & terræ amatorem fecit, qui antea in cælestibus conversabar.

¶ 4. *Collocavit me in obscuris, sicut mortuos sæculi: & anxius est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.*

Pergit in explicatione calamitatum, quas Diabolica persecutio per peccatum adfert. Postquam enim animam humiliavit ad terram, seu terrenis cupiditatibus implicavit, *in obscuris* eam collocat, h. e. excæcat oculos mentis, ut falsa bona pro veris amplectatur; ut præcipitia

NON

non adve
imò in ii
versantur
mortui,
tum ren
tenebras
tur amat
securitas
taneam
tem ater
indicat,
dere ten
mæ ad
consecu
terrore
in quem
me turba
que hoc
¶ 5
meditati
in factis
Doce
spirare c
viam ob
lappum.
tuam, c
nostris

non advertat; ut viam vitæ non videat: imò in iis tenebris collocat, in quibus versantur à sæculo, seu jam dudum mortui, in quibus ne vestigium oculorum remanet. Quâ phrasi amplificat tenebras spirituales, in quibus versantur amatores Mundi: & quæ major obscuritas mentis, quàm propter momentaneam voluptatem contemnere felicitatem æternam? Sequitur, *Et anxius &c.*: indicat, se ex divino lumine cœpisse videre tenebras suas, & abjectionem animæ ad res terrenas diligendas; & inde consecutam esse anxietatem spiritûs ex terrore Divini judicii, & ex misero statu, in quem cecidit propter peccatum: *in me turbatum &c.* idem aliter repetit. Atque hoc est initium pœnitentiæ.

v. 5. Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in factis manuum tuarum meditabar.

Docet, unde ex tantâ anxietate respirare cœperit, & nobis exemplo suo viam ostendit ad respirationem post lapsum. Recogitare cœpi misericordiam tuam, quam ab initio Mundi Patribus nostris exhibuisti, portans infirmitates

eorum, sanans languores, & parcens peccatis. Nec solum obiter memor fui, sed diligenter consideravi omnia opera tua, sive gratiae, sive naturae, & in omnibus misericordiam eminere vidi. *Et in factis &c. idem repetit.*

Ps. 6. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Spe concepta ex consideratione misericordiae Dei, ad eum aspicere, & suspirare incipit. *Expandi manus meas in oratione ad te:* quia anima mea ita sitit gratiam tuam, ut terra arida pluviam. Sicut terra sine aqua nec consistentiam habet, nec vestitur herbis, nec ornatur floribus, nec producit fructus; sed est inanis, & vacua: sic anima sine Dei gratia nec resistit tentationi, sed sicut pulvis jactatur a facie venti: nec vestem habet gratiae, nec ornatum sapientiae, nec fructus bonorum operum: quod totum intelligit poenitens experimento suo, & ideo magis sitit, quia melius cognoscit.

Ps. 7. Velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus.

Agnita

Agnit
cum gra
ut non p
ris. Ne
dinem m
meum,
spiritum.
pro pra
poenit
remedia
Ps. 8
& simili
Ide
reconc
euntibu
sanctifi
Deus r
gratiae.
& hic.
& sen
avertit.
Ps. 9
cordiam
Ru
tione.
nocte
dies g

Agnita turpitudine peccati, & desiderium gratiæ urget animam pœnitentis, ut non possit ferre moras reconciliationis. Non possum diutius ferre turpitudinem meam; sana velociter languorem meum, quia in extremis ago, vix duco spiritum. Posuit præteritum, *defecit*, pro præsentis amplificandi gratiâ. Verè pœnitens non differt confessionem, & remedia peccati.

v. 8. Non avertas faciem tuam à me, & similis ero descendentibus in lacum.

Idem petit aliis verbis. Ne recuses reconciliari mihi; ne fiam similis percutentibus, qui descendunt in lacum profundissimum gehennæ: quibus enim Deus non ignoscit, nec donat vitam gratiæ, ii pereunt in æternum. Illud & hîc, ut sæpè aliàs, ponitur pro *quia*, & sensus est: *Non avertas &c.*; quia, si averteris, *similis ero &c.*

v. 9. Auditam fac mihi manè misericordiam tuam, quia in te speravi.

Rursus ad idem redit, sed aliâ ratione. Satis diu, te irascente, fui in nocte peccati; incipiat, te miserante, dies gratiæ, & audiam in corde meo

vocem tuam, dicentem mihi: *Salus tua ego sum: Quia in te speravi*, h. e. gratia spei, quam jam accepi, mereatur gratiam remissionis. Licet enim peccator ex se nihil mereatur apud Deum, tamen ipsa gratia meretur augeri, ut aucta mereatur & perfici, ait S. Aug. Ep. 106.

ψ. 10. *Notam fac mihi viam, in qua ambulem, quia ad te levavi animam meam.*

Acceptâ justificatione, timens, ne iterum cadat, petit sollicitè gratiam cognoscendi viam justitiæ, & per eam ambulandi; quod est signum veri pœnitentis. Illumina mentem meam, ut cognoscam viam justitiæ, in quâ ambulare debeo, ut ad te perveniam: nam ad te direxi cursum meum, & renuntians sæcularibus desideriis, te unum desidero.

ψ. 11. *Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.*

Idem petit, rogans liberari à temptationibus Diaboli, qui sæpe conatur obscurare mentem, ne videat viam justitiæ: nam concupiscentiæ à Diabolo excitatæ faciunt, ut res aliter appareant, quàm
sint

Ant, & indè contingat error iudicii. *Eripe me à tentationibus inimici; quia ad te confugi, & illi renuntiavi. Adjuva lumine tuo, ut, repulsis tentationibus, veram viam inveniam, & sic intelligam, quæ sit voluntas tua bona, beneplacens, & perfectæ. Debeo, & cupio tibi uni servire, quia tu es Deus meus, principium, & finis omnium bonorum operum meorum, à quo naturam, & cetera bona animæ, & corporis accepi, à quo beatitudinem, & gloriam sempiternam exspecto.*

ψ. 12. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum vivificabis me in æquitate tua.*

Petiit sapientiam, quæ ad intelligentiam pertinet; jam petit charitatem, quæ pertinet ad voluntatem: tunc enim verè ambulamus per viam justitiæ, si scimus, & volumus bene agere. *Spiritus, non meus, sed tuus, qui essentialiter bonus est, per quem diffunditur charitas in cordibus nostris, qui facit, ut velimus, & operemur; ille deducet me in viam planam, & directam, quæ est lex tua. Tum ostendit, justificationem, quæ est*

quædam vivificatio spiritualis, non ex meritis propriis, sed ex dono gratiæ Dei nobis contingere. Propter gloriam tuam ex gratiâ tuâ vivificabis me in iustitiâ tuâ, seu fidelitate, quâ servas promissa.

℣. 13. *Educes de tribulatione animam meam: & in misericordia tua disperdes inimicos meos.*

℣. 14. *Et perdes omnes, qui tribulant animam meam, quoniam ego servus tuus sum.*

Concludit, prædicens salutem, & liberationem suam, & perditionem omnium inimicorum suorum: quod sine dubio implebitur in ultimo iudicio. Et quod de se David Propheta dicit, dici etiam potest de omnibus veris Dei servis, qui vel innocentiam custodierunt, vel per veram pœnitentiam ad viam iustitiæ redierunt.

PSALMUS CXLIII.

Titulus: *Psalmus David adversus Goliath.*

Argumentum: *Canitur victoria Davidis adversus Goliath, ut titulus docet:*
spiri-

spirituali
 & Eccles
 v. 1.
 qui docet
 gnos meo
 Lau
 quod de
 tem, la
 gendo f
 armat n
 quia vi
 ximæ
 suæ ar
 tribuit
 sapient
 te supe
 bolum
 aliter
 v.
 meum,
 v.
 vi, qui
 Do
 riam d
 eo soli
 dia me
 bonor

*spiritualiter prædicitur victoria Christi,
& Ecclesiæ adversus Diabolum.*

*v. 1. Benedictus Dominus Deus meus,
qui docet manus meas ad prælium, & di-
gitos meos ad bellum.*

Laudat Deum, & gratias illi agit, quòd dono ejus singulari vicerit gigante-
tem, lapide ex fundâ jacto rectè attingendo frontem hominis. Non ait, qui armat manus meas, sed, qui *docet* &c., quia victoria illa non roboris, sed maximæ artis fuit; nec tamen victoriam suæ arti, vel exercitationi, sed Dei dono tribuit. Sic Christus non robore, sed sapientiâ, patientiâ nempe, & humilitate superbum, & crudelem hostem Diabolum superavit. *Et digitos* &c. idem aliter repetit.

v. 2. Misericordia mea, & refugium meum, susceptor meus, & liberator meus.

v. 3. Protector meus, & in ipso speravi, qui subdit populum meum sub me.

Docet ordinem, quo Deus illi victoriam dederit, & nobis daturus sit, si in eo solùm speremus. Primò, *misericordia mea*: hæc est prima origo omnium bonorum nostrorum & omnia omnino
merita

merita prævenit. Secundò, *Et refugium meum*: David misericorditer præventus, & vocatus, respexit ad Deum, & ad eum sperando, & invocando confugit. Tertiò, *Susceptor meus*, Deus confugientem ad se suscepit protegendum, & adjuvandum. Quartò, *liberator meus*, susceptum liberavit de captivitate, & ab imminente periculo vitæ. Quintò, *Protektor meus*, liberatum, ne iterum caperetur, aut vulneraretur, protexit, & protegere pergit, dum prælium durat. Tum addit: & ego vicissim in ipso sperabo, qui fecit plus, quàm petere, aut optare potuissem: nam fecit me principem militiæ super omnem populum, & fecit, ut populus se quietè regi sinat. *Vide 1. Reg. 18. 2. 2. Reg. 5.*

Ps. 4. Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas eum.

Ex tot beneficiis prorumpit David in magnam admirationem, quòd tantus Deus, quo nihil majus cogitari potest, dignetur tanti facere hominem, qui ferè nihil est, ut etiam velit ab illo cognosci,
&

& amari.
ere par
innovuit,
militavit
que ad m
bis dona
invisibiles
nem Reg
v. 5.
dies eius f
Expli
tempe c
quidem
bræ tra
norum
Hæc ait
tempora
Deo: ce
imagine
scendun
Christus
rem, &
Deo colle
scere deb
à Dæmo
delectari
Angelor

& amari. Quid nos sentire, dicere, facere par esset, quibus Deus non solum innotuit, sed, formam servi acceptam, humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem crucis; & victoriam nobis donavit contra hostes visibiles, & invisibiles; imò evexit ad participationem Regni sui, & omnium bonorum?

¶ 5. *Homo vanitati similis factus est, dies ejus sicut umbra prætererunt.*

Explicat causam admirationis suæ, nempe quòd homo sit res modica, & quidem brevi desinens esse, more umbræ transeuntis, & tamen capax sit magnorum bonorum, si à Deo impleatur. Hæc ait David de homine quoad vitam temporalem, & comparatione factam cum Deo: ceterum homo magna res est, ad imaginem Dei factus, ad Deum cognoscendum, & amandum factus; quem Christus tanti fecit. Unde sicut pulverem, & cinerem se reputare debet cum Deo collatus: ita dignitatem suam agnoscere debet, cum ei bestiales voluptates à Dæmone suggeruntur; ut dedignetur delectari voluptatibus pecorum, qui ad Angelorum æqualitatem aspirat.

¶ 6.

Et refu-
er præ-
Deum,
do con-
Deus
otegen-
libera-
capti-
o vitæ.
m, ne
pro-
præ-
vicif-
plus,
iffem:
super
pulus
. 18. 2.
via in-
repu-
David
tantus
potest,
qui ferè
gnosci,
&

¶. 6. *Domine inclina Cælos tuos, & descende: tange montes, & fumigabunt.*

¶. 7. *Fulgura coruscationes, & dissipabis eos: emitte sagittas tuas, & conturbabis eos.*

Admiratus, quòd tanta Majestas tantam vilitatem aspicere dignetur, jam considerat superbiam, & cæcitatem multorum hominum, qui, Deo contempto, toti essent in opprimendis piis, & cumulandis terrenis bonis: unde rogat Deum, ut ostendat potentiam suam in ejusmodi homines, ut saltem timore pœnæ peccare cessent, qui amore justitiæ, & reverentiâ Conditoris bene agere nesciunt. *Domine*, ait, quandoquidem humana superbia ex beneficiis te non agnoscit, nec timet; ostende præsentiam tuam per nubes tenebrosas, per ignem de Cælo demissum, per fulgura, & tonitrua, & alia id genus, quibus homines terreri, & expavescere cogantur. *Deus inclinat Cælos*, dum demittit nubes, & densas caligines, quæ videntur partes Cæli aërei; dicitur *descendere*, quia per eos effectus præsentiam suam demonstrat, ut fecit *Exod. 19.* in monte Sina, quem simul
cale-

calefecit,

per sagittas

quæ ner

quæ nihil

¶. 8.

eripe me,

manu filio

Rogavit

impios,

in particu

ostende,

multis,

filiorum

terram e

Hæretic

¶. 9.

tem, &

Dicit

& oper

tum est

legem tu

tera eorum

oppressio

micidia &

¶. 10.

tibi, in p

calefecit, ut totus fumigare videretur. Per *sagittas* intellige cælestia fulmina, quæ nemo non expavescit, adversus quæ nihil valet humana defensio.

Ps. 8. Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorum.

Rogaverat Deum generatim adversus impios, & superbos, jam rogat pro se in particulari. De Cælo potentiam tuam ostende, & *eripe, & libera me de aquis multis*, h. e. ut ipse explicat, *de manu filiorum alienorum*, infidelium, qui ad litteram erant Philistæi; spiritualiter sunt Hæretici, seu etiam quicumque impii.

Ps. 9. Quorum os locutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis.

Dicit, filios alienos esse illos, qui ore, & opere iniqui sunt. *Quorum os locutum est vanitatem*, non veritatem, non legem tuam, non boni aliquid: & *dextera eorum* non operatur, nisi rapinas, oppressiones pauperum, adulteria, homicidia &c.

Ps. 10. Deus canticum novum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi.

Ps. 11.

ſ. 11. Qui das salutem Regibus, qui redemisti David ſervum tuum de gladio maligno: eripe me.

ſ. 12. Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum eſt vanitatem & dextera eorum dextera iniquitatis.

Interponit duos ſ. ſ. quaſi parentheſin, ex affectu in Deum; tum revertitur ad describendos filios alienos. Deus, peto alia multa beneficia, ſed non ſum oblitus acceptorum; ideo *canticum novum*, præclarum, nondum auditum, *cantabo tibi*, & ſimul *in psalterio decem chordarum psallam tibi*, jungens ſonitum psalterii cum laudatione vocis: id autem faciam, quia *tu das salutem Regibus*, ut paulò antè dedisti Sauli Regi per ministerium meum, & *tu redemisti me Davidem ſervum tuum de gladio injusto Gigantis Goliath*: tu igitur, ſicut hætenus fecisti, *eripe me*. Erue, inquam, me de manu filiorum alienorum, qui & verbo, & opere scelestissimi ſunt.

ſ. 13. Quorum filii ſicut novellæ plantationes in juventute ſua.

Describit filios alienos ab affectu, & opinione ipſorum: Qui ſcilicet non ſectantur,

ſectantur,
 ter prin
 eum ſe fe
 in juvent
 nonibus
 virides, f
 tiſſimè ſu
 ſ. 14.
 ornata, u
 Securi
 eſt, ſi fili
 ut facile
 illud, ut
 care orn
 pura, by
 ſ. 15
 eructantia
 Terti
 tuaria it
 aliarum
 ut neceſſ
 copiam r
 ſ. 16.
 in egreſſi
 Quar
 fecundæ
 tur, cū

sectantur, nisi humanas felicitates, quas inter primo loco ponunt filios: tunc enim se felices putant, si filii eorum sunt in juventute suâ similes novellis plantationibus arborum, h. e. bene radicati, virides, florentes, ut spes sit, eos diutissimè supervicturos.

¶. 14. *Filiæ eorum compositæ circumornatæ, ut similitudo templi.*

Secunda eorum felicitas temporalis est, si filiæ sint formosæ, & ornatæ, ut facilè viros inveniant, quibus nubant. Illud, *ut similitudo templi*, videtur significare ornatum tabernaculi, ut sunt purpura, byssus, aurum, gemmæ &c.

¶. 15. *Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.*

Tertia eorum felicitas est, si promptuaria ita plena sint variarum frugum, aliarumque rerum ad hujus vitæ usum, ut necesse sit ex uno in aliud exonerare copiam rerum.

¶. 16. *Oves eorum fetosæ abundantes in egressibus suis: boves eorum crassæ.*

Quarta eorum felicitas sunt oves foecundæ, quæque plurimæ conspiciantur, cum egrediuntur ad pascua: & si-

mul cum gregibus ovium armenta
boum, & quidem pinguium.

ψ. 17. *Non est ruina maceriae, neque
transitus, neque clamor in plateis eorum.*

Ultima felicitas, si domus, & pa-
latia ruinam nullam minentur, sed ipsæ
etiam maceriae, quæ ex vili maceriâ eri-
guntur, integræ maneant: & nullus fit
tumultus, concursatio tumultuantium,
nec clamor in plateis eorum, sed om-
nia tranquilla, & pacata.

ψ. 18. *Beatum dixerunt populum cui
hæc sunt: beatus populus cujus Dominus
Deus ejus.*

Concludit, referendo ex sententiâ
filiorum alienorum, beatum esse popu-
lum, cui hæc sunt, quæ paulò antè de-
scripsimus: sed ex propriâ sententiâ di-
cit, beatum esse populum, qui habet
pro Deo verum Deum. Interim nota,
differentiam inter filios Dei, & filios
alienos non consistere in copiâ, vel ino-
piâ rerum temporalium, cùm etiam di-
vites pii esse possint, & pauperes impii,
sed in affectione: qui bona temporalia
tanti faciunt, ut præ illis contemnant
æterna, vel ut malint Deum offendere,
quàm

am illor
nae sunt
parva
va mala
corà verè
eriam in
rationem
entum, r
i Dei.

PS.

Titulus:

Græcè
de sensus
ra, & di
de titulum

Argum
scilicet p
tur tum
operibus e
sus, tum
so perfecti
salvus alp
& commen

quàm illorum jacturam facere, filii gehennæ sunt. Qui verò bona temporalia, parva bona, & jacturam eorum, parva mala esse dicunt, ut revera sunt; contrà verò gratiam Dei, & Cælestem patriam in maximis bonis reponunt, & offensionem Dei, ac vitæ æternæ detrimentum, mala gravissima putant, sunt filii Dei.

PSALMUS CXLIV.

Titulus: *Laudatio David.*

Græcè legitur, Laudatio ipsi David; unde sensus tituli est, Laudatio Dei inspirata, & dictata à Spiritu S. ipsi Davidi. Vide titulum Psalmi 3.

Argumentum Psalmi patet ex titulo; est scilicet perpetua Laudatio Dei, quæ sumitur tum ab ipsâ Dei magnitudine, tum ab operibus ejus, tum à qualitatibus Regni ipsius, tum à virtutibus Regis, quæ in ipso perfectissimè inveniuntur. Est autem Psalmus alphabeticus, ut facilius memorie commendetur, & delectabilius canatur.

Aleph. *v. 1. Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi.*

Beth. *v. 2. Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi.*

Docet, quid in hoc Psalmo canere proposuerit. Celebrabo te versibus meis, ut tu; qui es altissimus, altissimus etiam habearis, & prædiceris ab hominibus. Vocat Deum *Regem suum*, vel ut ostendat se Regem esse sub Rege Deo, qui omnes regit, & à nullo regitur; vel quia Deum celebrare intendit ob ea præcipuè attributa, vel opera, quæ illi conveniunt, ut Rex est, & Governator rerum omnium. Insuper addit, laudationem hanc fore perpetuam, ita ut hic incipiat, & perseveret per successiones hominum canentium hos Psalmos usque ad finem Mundi, & deinde in Cælo nunquam deficiat. Illud, *per singulos dies*, significat, dum vivam, sive in prosperis, sive in adversis &c.

Gimel. *v. 3. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis.*

Quatuor

Quatuor
nis, latitu
profundum.
magnitudi
magna q
enta; qu
quoad
quoad pro
sensibilis:
est: est eni
ordinem, q
no Angelo
ulum; qu
pus æterna
atem, qu
latissimâ re
quia non f
regit, &
rogitatione
am recon
non penetr
valde laudab
fuis, quia
sublimitas,
Daleth.
tio laudabit
pronuntiabu

Quatuor sunt quasi partes magnitudinis, *latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum.* Igitur incipit laudare Deum à magnitudine vel essentiæ Divinæ, quæ est magna quoad latitudinem, quia imensa; quoad longitudinem, quia æterna; quoad sublimitatem, quia altissima; quoad profunditatem, quia incomprehensibilis: vel *ψ.* intellige de Deo, ut Rex est: est enim *Rex magnus*, quoad latitudinem, quia omnia serviunt ei à summo Angelo usque ad ultimum vermiculum; quoad longitudinem, quia Regni ejus æterna duratio est; quoad sublimitatem, quia potestate summâ, & absolutissimâ regnat; quoad profunditatem, quia non solum corpora, sed & corda regit, & moderatur intimas omnium cogitationes, & affectiones, & nihil est tam reconditum, quò virga Regni ejus non penetret. *Magnus ergo Dominus, & valde laudabilis, & magnitudinis ejus non est finis*, quia & latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum infinita sunt.

Daleth. *ψ. 4.* *Generatio, & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuam pronuntiabunt.*

te Deus meus
in seculum,

die benedi-
tum in sa-

mo canere

te verbis

s, altissimus

s ab homi-

sum, vel

Rege Deo,

lo regitur;

tendit ob ea

ra, quæ illi

Gubernator

dit, lauda-

ita ut hic

successiones

imos usque

e in Cælo

per singulos

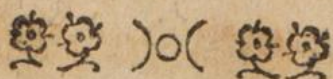
t, sive in

c.

ominus, &

nis ejus non

Quatuor

Ab essentiâ Dei magni Regis, quæ investigari non potest, transit ad opera ipsius mirabilia, ex quibus potentia ejus intelligi potest. Ego solus non sufficio laudare, sed omnes generationes *laudabunt* opera tua, quia nunquam deerunt, qui ea considerabunt, & indè potentiam tuam, quæ in illis relucet, assiduè prædicabunt.

He. v. 5. *Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tuæ narrabunt.*

Dixit in genere de operibus Dei mirabilia, jam tria eorum genera distinguit, *gloriosa, terribilia, amabilia*. Ad prima pertinent Cæli superiores, Sol, Luna, Stellæ &c.; de his ait: omnes generationes laudabunt excellentiam gloriosi hujus operis, & mirabilia, quæ in eo sunt, ut varietas, multitudo, splendor &c. *Sanctitas* hebraicè Majestas, Magnitudo.

Vau. v. 6. *Et virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt.*

Dicit nunc de terribilibus: Robur, & potentiam terribilium flagellorum, quibus

quibus in
cent, &
tuz narr
combulti
hiatus ter
morus te
aquarum
gella.

Zain.
suavitatis
exultabun

Terti
ad miser
cum ma
pertinet.
abundan
miserico
rati men
ipsi exult
missa be
innumera
tot rebus
pertinent
tio, Refu
sio Spirit
ficatio Ec
promissio

quibus impios castigare solitus es, dicent, & ex iis *magnitudinem* potentiae tuae *enarrabunt*. Huc pertinet Diluvium, combustio Sodomæ, plagæ Ægypti, hiatus terræ ad absorbendos seditiosos; motus terræ, pestis, fulmina, eluvies aquarum, tempestates, & alia Dei flagella.

Zain. v. 7. *Memoriam abundantia suavitatis tuæ eructabunt, & justitia tua exultabunt.*

Tertium genus operum Dei, quod ad misericordiam pertinet, pluribus, & cum majori gratiâ explicat, quia ad pios pertinet. Omnes generationes repletæ abundantia suavitatis, benignitatis, & misericordiae tuæ, mandabunt posteritati memoriam tot beneficiorum; imò ipsi *exultabunt* ob fidelitatem, quâ promissa beneficia præstitisti. Ut taceam innumeras consolationes, quas Deus in tot rebus creatis homini concedit; huc pertinent dona gratiæ, Incarnatio, Passio, Resurrectio, Ascensio Christi, missio Spiritûs S., Vocatio Gentium, ædificatio Ecclesiæ, justificatio impiorum, promissio Regni Cælestis &c. Quæ

omnia cùm suavi meditatione quasi comeduntur, mirum non est, si ex tantâ plenitudine pii omnes eructent memoriam abundantiae suavitatis Dei.

Chet. v. 8. *Misericors Dominus, & misericors Dominus, patiens, & multum misericors.*

Teth. v. 5. *Suavis Dominus universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus.*

Ipse David jam primus eructat, & prædicat. *Misericors Dominus, quia tollit miseras, creando, gubernando, justificando, glorificando; Misericors, hebraicè, paterno affectu misericors; Patiens, perseveranter misericors, longanimis in tolerando impio, & expectando ad patientiam: & hæc misericordia non exigua, sed copiosissima est: nam suavis est omnibus, putà sanum palatum habentibus; imò misericordia ejus extenditur in omnia opera ejus, cùm nullum sit opus Dei, in quo misericordia ejus locum non habeat.*

Jod. v. 10. *Consiteantur tibi Domine omnia opera tua, & Sancti tui benedicant tibi.*

Caph.

Cap
dicent, &
Lam
filiis bon
riam ma
Men
vum om
tua in or
Ceci
lia, & a
re opera
davi: o
pulcra
Dei, u
Dein tr
ra tua,
neratio
verum
dicam,
bus tui
cant tibi
Regni t
quentur
telligere
fa comp
rò glor
in mul

Caph. v. 11. *Gloriam Regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur.*

Lamed. v. 12. *Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiae Regni tui.*

Mem. v. 13. *Regnum tuum, Regnum omnium seculorum, & Dominatio tua in omni generatione, & generationem.*

Cecinit opera Dei gloriosa, terribilia, & amabilia, & concludit: Laudent te opera tua, de quibus haecenus te laudavi: opera enim opificem laudant, si pulcra sint, & bona, qualia sunt opera Dei, ut nihil eis addi, vel minui possit. Dein transit ad qualitatem Regni. Opera tua, quae patent oculis omnium, generatio, & generatio laudabit, v. 4.; verum qualitatem Regni, de qua nunc dicam, cum eam Spiritus S. solis fidelibus tuis revelet, ideo *Sancti tui benedicant tibi*, laudent te: in quo? *Gloriam Regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur*; ut faciant filios hominum intelligere, Regna sua terrena nihil esse, si comparentur ad Regnum Dei. Porro gloria, seu potentia Regni consistit in multitudine subditorum, & in mag-

ione quati
t, si ex tan-
uctent me-
is Dei.

& miseri-
ultum mis-

ina univer-
omnia ope-

eructat, &

nus, quia
bernando,

Miserator,
miseriors;

cors, lon-

& exspe-

ec miseri-

ssima est;

uta sanum

miser cordia

ejus, cum

miser cor-

tibi Domi-

tui benedi-

nitudine opum, unde subditi sustentari
 possunt. Est autem quadruplex diffe-
 rentia inter Regnum hominum, & Dei.
 Primò homines Reges habent subditos
 paucos, & sui Regni opes, h. e. tenuis-
 simas; Dei subditi sunt omnes Angeli,
 omnes homines, omnes Dæmones;
 ejus opes sunt, quidquid in Cælo est,
 & terrâ, & mari. Secundò Reges homi-
 nes sic dominantur subditis, ut etiam illis
 seruiant, quia pendent ab illis, & sinè
 illis nihil possunt; & pariter sic abun-
 dant opibus, ut semper egeant, nam
 exigunt vectigalia, tributa, & ut pluri-
 mum gravati sunt ære alieno: Deus do-
 minatur omnibus, seruit nemini, nul-
 lius operæ indigus: abundat opibus
 sinè ullâ inopiâ, quia potest in momen-
 to producere ex nihilo multò plura,
 quàm habeat. Tertiò Reges homines
 gaudent honore, & dignitate suâ; sed
 anguntur assiduâ sollicitudine, & for-
 midine, ut ideo fuerint, qui sponte
 imperium deposuerint: Deus nullâ pre-
 mitur sollicitudine, nullo metu, sed
 cum tranquillitate, & securitate regnat.
 Quartò Reges homines brevi tempore
 regnant:

regna
 saculo
 N
 omni
 bus op
 T
 Deo,
 sunt.
 vitæ,
 Fidelis
 non d
 ter ob
 impo
 re su
 Sa
 omnes
 Al
 miser
 idem
 corru
 rueru
 susten
 proxim
 cadant
 men
 erigere
 tione

regnant : *Regnum Dei Regnum omnium
seculorum &c.*

Nun. v. 14. *Fidelis Dominus in
omnibus verbis suis, & Sanctus in omni-
bus operibus suis.*

Transit ad virtutes Regias, quæ in
Deo, & Christo homine perfectissimæ
sunt. Prima virtus Regia est probitas
vitæ, & præcipuè veracitas in verbis.
Fidelis Dominus, verax, non mendax,
non decipiens, promissa omnia constan-
ter observans : & *Sanctus*, innocens,
impollutus, immaculatus in omni ope-
re suo.

Samech. v. 15. *Allevat Dominus
omnes, qui corruunt, & erigit omnes elisos.*

Altera virtus Regia, & Pastoralis est
misericordia : nam Regis, & Pastoris
idem est officium, regere subditos, ne
corruant, & erigere eos, qui fortè cor-
ruerunt. Illud, *allevat*, in Hebræo est,
sustentat omnes, ne corruant, cum in
proximo sint, ut cadant. Licet plures
cadant, etiam spiritualiter, dicitur ta-
men Deus *omnes allevare, ne cadant, &
erigere elisos*, quia quicumque in tenta-
tione non cadunt, Deo juvante non ca-
dunt;

dunt; & qui ex casu resurgunt, Deo erigente resurgunt; qui autem ex casu non resurgunt, ex se habent, non ex Deo, ut cadant, vel non resurgant; & manet vera sententia Osee C. 13.: *Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum.*

Ain. V. 16. *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno.*

Phe. V. 17. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.*

Tertia virtus Regia liberalitas est: nec enim Rex variis artibus expilare subditos debet, sed alere ut filios, sic tamen, ut tempore suo comedant, non totos dies in comestationibus consumant. *Oculi omnium viventium ad te respiciunt, sperantes à te cibum, ut inde alantur, & vivant: & tu per creaturas tibi subjectas, terram, Solem, pluvias, producis fructus copiosos in escam omnium viventium.* Illud, *in tempore opportuno* varios habet sensus, primò: dum tempus opportunum est, quia non semper debent comedere: secundò, quando necesse habes, dum esuris, eges:

tertiò,

tertiò,
enim a
immitte
sicut n
abstiner
omnes
per ter
ex terr
mam
Dei lib
num &
Aperis
largà,
ples, a
solum
benedic
quo se
9. Ut
h. e. l
T
omniba
operibu
Qu
ad pac
ria est
bus su
exit al

tertiò, dum æquum est: aliquando enim æquum est tolli, propter peccata immittendo sterilitates, & penuriam; sicut medici præscribunt cibi inediam, abstinentiam vini: quartò, quia non omnes fructus dat omni tempore, sed per temporum varietates varios fructus ex terrâ producit. Ut verò scias, primam causam omnium bonorum esse Dei liberalitatem, addit: *Aperis tu manum* &c. qui *✠*. totus liberalitatem sonat: *Aperis manum*, non strictâ manu, sed largâ, apertâ, summâ liberalitate: *imple*, abundè satias: *Omne animal*, non solum hominem, sed omnia animalia: *benedictione*, h. e. abundantî refectiõne, quo sensu vocem accipit S. Paul. 2. Cor. 9. *Ut benedictionem, non ut avaritiam*, h. e. largam eleemosynam.

Tsadich. *✠*. 18. *Iustus Dominus in omnibus viis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis.*

Quarta virtus Regia est justitia, quæ ad pacem, & quietem populi necessaria est. Dominus in omnibus actionibus suis externis, quibus quodammodo exit ab interno conclavi suo ad nos, *justissimus*

stissimus est: tribuit enim omnibus, quod illis debetur; & hoc idem repetit: *Et Sanctus in omnibus &c.*

Còph. v. 19. *Propè est Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate.*

Quinta virtus Regia est facilem se exhibere omnibus accedentibus, & opem implorantibus. Hoc mirificè præstat Deus noster, qui licèt excelsior Cælo sit, tamen appropinquat facilè omnibus invocantibus eum, nec ulli audientiam negat. Illud, *in veritate*, includit omnes conditiones bonæ orationis: ut fiat cum verâ fide, spe, fiducia, serio animo, cum charitate, saltem inchoatâ, cum affectu, & desiderio consequendi, quod petitur; non voce tantùm, sed mente, & cum attentione.

Res. v. 20. *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos.*

Sexta virtus Regia est benignitas, quâ non solùm facilè admittitur subditus ad audientiam; sed & benignè conceditur, quod petitur, modò tale sit, quod deceat Regem concedere. Auditâ

oratione

oratione
 addit, ti
 Deus
 sciunt v
 sancto m
 quilibet
 gratiam D
 Scin.
 diliget
 erdet.
 Ultim
 Regi
 stos,
 opprima
 istis noc
 quantum
 unit iusto
 custodit e
 gratiâ suè
 Martyres
 stantiam
 bus, ut a
 tur, & p
 riosum.
 vel conve
 erunt am
 permanet

oratione præstabit, quod ipsi volunt. Addit, *timentium se*: quia justum est, ut Deus faciat voluntatem eorum, qui faciunt voluntatem ipsius, & timore sancto metuunt offendere Deum, & quidlibet potius amittere volunt, quam gratiam Dei.

Scin. v. 21. *Custodit Dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet.*

Ultima virtus, sed maximè necessaria Regi est providentia, quâ protegit justos, ne à multitudine peccatorum opprimantur; & peccatores dissipat, ne justis noceant; aut non tantùm noceant, quantum vellent. Si Deus aliquando finit justos ab impiis multa pati; tamen custodit eos, ne passio illis noceat, imò gratiâ suâ facit, ut multum profit. S.S. Martyres custodit, tribuendo illis constantiam in fide, patientiam in doloribus, ut animæ gloriam mox adipiscantur, & paulò post recipiant corpus gloriosum. Quod ad peccatores pertinet, vel convertentur ad justitiam; & non erunt amplius peccatores; vel injusti permanebunt usque ad finem, & destrudentur

trudentur ad gehennam, ut ad justos nunquam possint appropinquare; unde verum est: *Omnes peccatores disperdet.*

Thau. *Ps. 22. Laudationem Domini loquetur os meum: & benedicat omnis caro nomini sancto ejus in sæculum, & in sæculum sæculi.*

Concludit, jungens finem cum principio. Propter hæc omnia, quæ dixi de magnitudine Dei, de operibus ejus, de perpetuitate Regni ejus, de virtutibus Regiis, quæ in ipso perfectissimæ, & absolutissimæ inveniuntur, *Laudationem* ejus semper loquetur os meum; nec solùm ego laudare cupio, sed opto, ut *omnis caro*, omnis homo, omne, quod spirat, & vivit, nomen Domini semper laudet.

PSALMUS CXLV.

Titulus: *Abelujâ, Aggæi, & Zachariæ.*

Hæc verba, Aggæi, & Zachariæ, queis carent soli codices Hebraici, à Septuaginta addita esse, docet S. Hilar. quia duo illi Prophetæ prædixerunt renovationem Jerusalem; & captivos consolabantur, & hortabantur.

hortabantur
 sam civit
 Argur
 duo sequen
 cant, & i
 dum: & q
 peregrinos
 terrenæ, qu
 eorum Pr
 viffimis ve
 tumvis ma
 duciam n
 v. 1.
 audabo I
 Deo meo,
 Incipit
 homo ani
 mere in la
 animam si
 beata esse
 do reficia
 inquit hon
 Dominum.
 bo &c. h.
 Aug., tunc
 vitam viva
 randum

hortabantur ad reditum in patriam, & ad ipsam civitatem instaurandam.

Argumentum : hic Psalmus, uti & duo sequentes, Cælestem Jerusalem prædicant, & invitant ad iter ad eam suscipiendum: & quia nihil est, quòd magis retardet peregrinos ab itinere, quàm spes felicitatis terrenæ, quæ ab amicitia, & obsequio magnorum Principum dependet, hortatur gravissimis verbis, ut in nullo homine, quantumvis magno, spem ponamus, sed totam fiduciam nostram in Domino collocemus.

V. 1. *Lauda anima mea Dominum: laudabo Dominum in vita mea; psallam Deo meo, quamdiu fuero.*

Incipit per dialogum. Peregrinus homo animadvertens carnem suam gemere in labore peregrinationis, hortatur animam suam, ut ipsa saltem, quæ spe beata esse cœpit, Deum laudet, & canendo reficiat totum hominem. *Lauda*, inquit homo ad animam suam, *anima mea Dominum.* Respondet anima: *Laudabo &c.* h. e. ut exponunt S. S. Hilar. & Aug., tunc verè laudabo, quando veram vitam vivam: nunc enim gemendum, & orandum potius, quàm canendum, &

laudandum: licet enim & nunc Deum laudemus, tamen non est hæc simplex, & plena laudatio, sed admixta lacrimis, & precibus; tunc vero erit & sola, & perpetua, & jucundissima laudatio. *Psallam Deo* &c. idem repetit: cum ad vitam æternam pervenero, ab omnibus negotiis liber *Psallam Deo meo*, & sicut semper ero sine timore moriendi, ita semper psallam sine periculo deficiendi.

¶. 2. *Nolite confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus.*

Videt S. Propheta, multos retardari ab itinere ad salutem, quia mirantur Præfecturas humanas, Principatus, Regna, quasi possent, qui ea possident, beatos facere, quos volunt; & miseratus cæcitate ipsorum, exclamat: Nolite confidere in Principibus, qui sunt *fili hominum*: quia salvare non possunt alios, nec ipsi salvi sunt, sed salvandi cum ceteris, si digni erunt.

¶. 3. *Exibit spiritus ejus, & revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.*

Jam probat, non esse salutem in filiis hominum. Nam velit, nolit, etiam in

arce

arce munitissimâ constitutus, & exercitu armato vallatus; licet etiam orbis terrarum Monarcha fuerit, exhibit spiritus ejus ex corpore, & corpus, recedente spiritu, *in terram*, unde sumptum est, revertetur; & tunc *peribunt omnes cogitationes eorum*, qui nempe in illo spem suam posuerunt; h. e. spes irritæ concident. Illud, *in terram suam revertetur*, nullo modo referri potest ad *spiritum*: nam in codice Hebræo *Spiritus* est generis fœminini, uti & *exibit*, sed *revertetur* est generis masculini, uti & *corpus, caro*.

v. 4. *Beatus cujus Deus Jacob, adiutor ejus: Spes ejus in Domino Deo ipseus, qui fecit Cælum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt.*

Rejectâ vanâ confidentiâ in Principibus terrenis, docet, fiduciam ponendam esse in solo Deo vero, si quis ad veram, & æternam salutem pervenire desideret. *Beatus*, spe scil., & in viâ rectâ, ac securâ ad ipsam beatitudinem in re est, qui adiutorem, & protectorem in hâc viâ habet *Deum Jacob*, h. e. verum Deum. Tum docet, quis habeat Deum

adjutorem: *cujus spes est in Domino Deo ipsius: nam fecit Cælum &c.; unde potentissimus est, & Dominus omnium rerum, & omnia ei subiecta sunt; ac per hoc, qui ab eo protegitur, nihil timere debet.*

Ps. 5. Qui custodit veritatem in seculum, facit iudicium injuriam patientibus, dat escam esurientibus.

Nec solum omnipotens est, & potest protegere, ac juvare, sed etiam vult, quia justus, & misericors est. Quia justus est, semper observat promissa; promisit verò opem sperantibus in se. Item quia justus est, justè iudicat causam, quam habent iusti contra iniquos; & iniquos punit, iustos coronat. Quia verò misericors est, per admirabiles vias providentiæ suæ prospicit inopiæ spiritali, & corporali sperantium in se.

Ps. 6. Dominus solvit compeditos, Dominus illuminat cæcos.

Ps. 7. Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos.

Quia non sufficit peregrinantibus ad patriam, protegi à latronibus, & alimoniam refici; sed necesse est habere pedes

es solutos
corpus san
compeditos
malæ, mo
itates: &
Dominus il
sapientiæ,
quia ex pe
cæcitas, se
mo per p
qui descen
dit in lat
tus semi
erigit eliso
omo per
aminatus
benignitate
Ps. 8.
illum, &
orum dispo
Aliâ in
advenas inte
nâ, qui no
fili hujus
usti, destit
rem non h
a ullâ re t

des solutos, oculos illuminatos, & totum corpus sanum; unde ait: *Dominus solvit compeditos à compedibus concupiscentiæ malæ, mortificans paulatim omnes cupiditates: & quia concupiscentia excæcat, Dominus illuminat cæcos, præbens lumen sapientiæ, & prudentiæ interioris: & quia ex peccato non sola cupiditas, & cæcitas, sed & infirmitas orta est, & homo per peccatum similis illi factus est, qui descendens à Jerusalem in Jericho incidit in latrones, & spoliatus, ac vulneratus semi-vivus relictus est, ideo addit, erigit elisos. Demum, diligit justos, ut homo per gratiam sanatus, solutus, & illuminatus speret perseverantiam de Dei benignitate.*

ÿ. 8. Dominus custodit advenas, pupillum, & viduam suscipiet, & vias peccatorum disperdet.

Aliâ metaphorâ idem docet. Per *advenas* intellige peregrinos in terrâ alienâ, qui non sunt cives Babylonis, nec filii hujus sæculi. Pupilli sunt homines justî, destituti humano præsidio, qui Patrem non habent in terris, nec confidunt in ullâ re temporali. *Vidua* dicitur Ec-

Dominus Deo
unde po-
mniū re-
unt; ac per
nihil timere

in secu-
patientibus,

& potest

vult, quia

quia justus

; promisit

Item quia

, quam ha-

niquos pu-

rò miseri-

providen-

rituali, &

ditos, Do-

Dominus

grinantibus

ous, & ali-

habere pe-

des

clesia, cūm virum suum non videat in terris, & multis injuriis, ac calamitatibus exposita sit. Hos omnes suscipiet Dominus in domum suam tempore suo: & tunc prosperitates Mundi, per quas ambulat peccatores, ut per vias latas, quæ ducunt ad perditionem, Deus in fine Mundi omnino disperdet, & destruet.

℣. 9. *Regnabit Dominus in sæcula, Deus tuus Sion in generationem, & generationem.*

Demum peregrinatione finitâ, & viis peccatorum cum ipsis peccatoribus exterminatis, adveniet Regnum Christi sempiternum. *Regnabit enim Dominus cum Sanctis suis in sæcula: regnabit, inquam, & S. Sion Deus tuus cum filiis suis in æternum.*

PSALMUS CXLVI.

Titulus: *Alleluja.*

Argumentum est exhortatio ad laudandum Deum, quia est dignissimus laude ob beneficentiam, sapientiam, potentiam, providentiam, justitiam, misericordiam.

℣. 1. *Laudate Dominum, quoniam bonus est Psalmus, Deo nostro sit jucunda, decorâque laudatio.*

Hor-

Hort
 Domini
 psallere
 laudatio
 si sit etia
 Majestat
 ℣. 2
 dispersio
 Indi
 Domini
 lem, &
 in locis
 vid, urb
 iterum
 & capt
 Judæos
 lige hæ
 Apostol
 gatione
 I. I. ℣. 5
 lem, qu
 ascenden
 ad quam
 egrini, 1
 bylonia.
 ℣. 3.
 ligat con

Hortatur Propheta omnes: Laudate Dominum, quoniam bonum est vobis psallere Deo nostro; & efficite, ut illa laudatio sit Deo jucunda, ut reverà erit, si sit etiam decora, h. e. qualis decet Dei Majestatem, pulcra, ornata virtutibus.

v. 2. Aedificans Jerusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit.

Indicat materiam laudis. Laudate Dominum, quia ipse aedificavit Jerusalem, & ad eam congregabit filios Israel in locis variis dispersos. Prævidit David, urbem, à Nabuchodonosor everfam, iterum sub Cyro, & Dario aedificandam, & captivitate solutâ, redituros in patriam Judæos dispersos. Altiore sensu intellige hæc de aedificatione Ecclesiæ per Apostolorum prædicationem, & congregatione dispersorum filiorum Dei, Joan. 11. v. 51. & 52.: vel de supernâ Jerusalem, quæ quotidie aedificatur ut civitas, ascendentibus ad eam lapidibus vivis: ad quam congregandi sunt omnes peregrini, nunc dispersi per regiones Babylonis.

v. 3. Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.

videat in
mitatibus
ipiet Do-
e suo: &
quas am-
tas, quæ
in fine
struet.

cula, Deut
rationem,
â, & viis
ibus ex-
risti sem-
inus cum
inquam,
suis in

ad lau-
nus laude
otentiam,
rdiam.
oniam bo-
jucunda,
Hor-

Declarat, quomodo dispersos sit congregaturus. Judæi magnitudine calamitatum humiliati erant, & in se non amplius confidebant: hos ergo Deus sanavit, variis consolationibus illos erigendo, & lætificando; & alligavit contritiones eorum, dum per Cyri benevolentiam efficit, ut calamitas perfectâ liberatione finiretur. Christus cor contritum, & humiliatum sanat à morbo peccatorum, more chirurgorum colligando vulnera. Sunt autem ex S. Aug. alligamenta peccatorum, Sacramenta visibilia, per quæ Deus peccata curare solet: & sicut curatis perfectè vulneribus, alligamenta tolluntur: sic in resurrectione corporum, curatis omnibus languoribus nostris, omnia Sacramenta cessabunt.

v. 4. Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.

Secundò laudandus est Deus à sapientiâ. Licet Deo non sit difficile stellas numerare, cui non fuit difficile eas creare; tamen absolutè magnum est, & multæ sapientiæ multitudinem stellarum numerare; aliàs non diceret Deus Abrahamæ *Gen. 15.:* *Numerata stellas, si potes.* Illud,

Et

Et omni
notitiam
tatum f
v.
magna
numera
In f
potenti
natim
sapienti
non est
Deus p
v. 6
milian.
Te
miseri
ricors
tioner
ad Cæ
peccat
super f
jaceant,
v.
pallite
In r
laudem
tur: p

Et omnibus ejus nomina vocat, significat notitiam distinctam naturæ, & proprietatum singularum stellarum.

Ps. 5. *Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientiæ ejus non est numerus.*

In stellis pariter apparet virtus, seu potentia Dei, quia vocando eas nominatim dedit illis esse, & moveri. Illud, *sapientiæ ejus non est numerus*, significat, non esse numerum earum rerum, quas Deus per sapientiam suam cognoscit.

Ps. 6. *Suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem peccatores usque ad terram.*

Tertiò Deus laudandus à justitiâ, & misericordiâ. Deus verè pius, & misericors humiles, & mansuetos in protectionem suam suscipit, & exaltat usque ad Cælum: & ut justus Judex superbos peccatores, qui se, cum Satanâ, exaltant super sidera, humiliat, deprimat, ut humili jaceant, viles, & abjecti vivant.

Ps. 7. *Præcinite Deo in confessione, psallite Deo nostro in citara.*

In medio Psalmi antequam pergat ad laudem providentiæ Dei, iterum hortatur: præmittite confessionem laudis canendo

nendo hymnum, & addite sonitum ci-
tharæ. Verba laudis Dei debet sequi
sonitus operum bonorum.

*Ps. 8. Qui operit Cælum nubibus, &
parat terræ pluviam.*

Laudanda est providentia Dei gene-
ralis, quâ suis temporibus cogit aërem in
nubes, non ut Cælum obscuret, sed ut
pluviam necessariam terræ tribuat, sinè
quâ nihil omnino in terrâ nasceretur.
Alio sensu, Deus serenitatem prosperita-
tis subducit, ut ex tribulatione pluvia gra-
tiæ Dei per patientiam, & humilitatem
ad nos descendat.

*Ps. 9. Qui producit in montibus fœnum,
& herbam servituti hominum.*

Declarat utilitatem pluviae. Non suf-
ficit pluvia, & terra, nisi Deus producat,
h. e. ope suâ cooperetur. Valles, &
campi per aquas fluviorum irrigari pos-
sent; sed montes vel maximè pluviis in-
digent; aliàs omnino arefcerent. Sen-
sus *Ps.* est: fœnum agreste nasci in mon-
tibus in pastum jumentorum, herbam au-
tem, quæ satione, & culturâ gignitur,
produci in cibum hominum: vel, ut vult

S.

S. Chr
mentor
Ps. 1
rum, &
Per
erga be
multò r
Illud, in
tant qu
cognof
dentiâ
curat,
verinc
Ps.
tatem
vrit ei.
Ps.
timent
miseri
Qu
corvora
Deo n
amat D
de eâ f
cet fib
quater
ope S

S. Chrysoft., fœnum esse herbam jumentorum, ut jumenta homini serviant.

✧. 10. *Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.*

Pergit explicare providentiam Dei erga bestias, & volatilia, ut discat homo multò magis confidere in Dei confidentiâ. Illud, *invocantibus*, significat, dum crocitant quærentes cibum, non quod Deum cognoscant, sed quia Deus est, qui providentiâ suâ illis cibum desiderantibus procurat, præsertim cùm pulli nondum noverint cibum quærere.

✧. 11. *Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.*

✧. 12. *Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in eis, qui sperant super misericordia ejus.*

Quia dixerat, Deum providere pullis corvorum invocantibus eum, concludit, Deo non esse gratos superbos. Non amat Deus fortitudinem equi, quatenus de eâ superbiunt homines: nec complacet sibi Deus in tibiis robustis hominum, quatenus in illis ipsi confidunt, ut Dei ope sibi egere non videantur ad evadenda

denda pericula: sed *beneplacitum est Deo* super humiles, & trementes ad mandata Dei, & qui non in suis viribus, sed in Dei misericordiâ totam spem suam ponunt.

PSALMUS CXLVII.

Titulus, & Argumentum: *Alleluja.*

Hortatur populum Dei ad ipsum laudandum ob multa beneficia in ipsum collata. Quæ hic dicuntur, conveniunt terrenæ Jerusalem; perfectius Ecclesiæ Christianæ; perfectissimè Cælesti Jerusalem.

v. 1. Lauda Jerusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion.

Sion pars erat urbis nobilior, ubi templum Domini ædificatum erat; sed & sumitur pro totâ urbe. Cùm in Cælesti Jerusalem nullus sit egens, nullus miser, nec proinde aliis curis opus sit, urbs illa & totâ, & semper vacare potest laudibus Dei; rectè igitur illi dicitur: *Lauda Dominum*, quæ ab omni alio negotio libera es; *lauda Deum tuum*, quia præ omni aliâ civitate beneficiis Domini fruëris, & præstantiam ejus intueris.

Eccle-

Ecclesia,
dare qui
tota, ne
sæpe sol
bari nec

v. 2.

tarum te

Rati

Deum,

abundat

rum om

vit sera

vi expu

securi

boni ex

nullus

tam m

vina co

Sed hæ

sti Jeru

& bene

Ecclesia

modo co

dis: ne

adversis

ma: se

trant u

Ecclesia, quæ peregrinatur in terris, laudare quidem Dominum debet, sed nec tota, nec semper id facere potest, cùm sæpe sollicita esse, & circa plurima turbari necesse habeat.

Ps. 2. *Quoniam confortavit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te.*

Ratio, cur debeat Jerusalem laudare Deum, est, quia dedit illi securitatem, & abundantiam, in quibus summa bonorum omnium consistit. Deus confortavit seras portarum Jerusalem, ut nullâ vi expugnari possint, & qui intus sunt, securi sint, quia nihil mali intrabit, nihil boni exibat: nullus admittetur inimicus, nullus excludetur amicus: atque in hanc tam munitam civitatem benedictio divina copiam omnium bonorum intulit. Sed hæc duo perfectè conveniunt cælesti Jerusalem, ubi securitas est æternitas, & benedictio est fruitio summi boni. Ecclesiæ peregrinanti in terris ista suo modo conveniunt, sed non omnibus modis: nam *portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, nec desunt ei bona plurima: sed interim tamen multi in eam intrant mali, multi ex eâ deficiunt boni:

paleas

paleas cum tritico, pisces malos cum bonis, hædos cum agnis admixtos habet. Demum conveniunt illa terrenæ Jerusalem, sed valde imperfectè: nam in montibus sita, & montes in circuitu habens, satis munita videri poterat; & plena populo, atque opibus aliquando fuit: sed tamen non semel everfa, & succensa satis ostendit, non de illâ potissimum intelligendum esse, quod hic dicitur: *Confortavit seras portarum tuarum.*

¶ 3. *Qui posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te.*

Nec solùm munitissima est civitas S. Jerusalem, sed etiam immunis à bellorum periculis, unde & nomen habet *Jerusalem*, h. e. *visio pacis*. *Qui posuit*, diffudit pacem per universam regionem tuam usque ad ultimos ejus fines. Nec solùm hæc civitas abundat copiâ bonorum, sed habet bona optima, & ipsam medullam bonorum. Illud, *adipe frumenti*, significat excellentiam ciborum, & illud, *satiat te*, ubertatem maximam. In Cælo pax summa erit Sanctorum inter se, & cum Deo: cibus animæ erit veritas, & sapientia, non in figuris, & ænigmati-

matibus,
vel Scrip
fatiabunt
nant in a
nante ha
mul in l
Cum orn
pacem h
medio ec
inde for
desunt.

non sine
Dei habe
nem Ve
cortice S
birius,
& aded r
beatitud
Multò r
Jerusale
rum, q
guris.

¶ 4.
velociter
Hort
ut Deur
statis; n

matibus, nec sub cortice Sacramenti, vel Scripturarum, sed in se ipsis; & ita satiabuntur, ut non esuriant, neque sitiant in æternum. In Ecclesiâ peregrinante habemus pacem ad Deum, sed simul in Mundo pressuram sustinemus. Cum omnibus, quantum in nobis est, pacem habere curamus, sed versamur in medio eorum, qui oderunt pacem: proinde *foris pugnae, intus timores* nunquam desunt. Adipe frumenti pascimur, sed non sine variis integumentis: Verbum Dei habemus, sed in carne, & ipsam carnem Verbi verè manducamus, sed sub cortice Sacramenti. Aquas sapientiæ bibimus, sed ex stillicidio Scripturarum; & aded non satiamur his bonis, ut nostra beatitudo interim sit esurire, & sitire. Multò minus ista conveniebant terrenæ Jerusalem, antiquæ Synagogæ Judæorum, quibus omnia contingebant in figuris.

Ps. 4. Qui emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo ejus.

Hortatus est Propheta S. civitatem, ut Deum laudet pro beneficiis sibi præstitis; nunc hortatur, ut laudet etiam
 pro

pro beneficiis præstitis aliis nationibus, ex quibus cognoscat, quantò majora dona sibi, quàm aliis concesserit Deus. Laudate Deum, cujus præcepta, & decreta celerrimè deferuntur ad omnes res creatas, mox penetrant omnia, & executioni mandantur. Significat ordinem providentiæ Divinæ, qui se ad omnia extendit, idque summâ velocitate, quasi velocissimè accurrisset: nec enim necesse est sermonem Dei propriè moveri, cùm ubique præsens sit.

Ps. 5. Qui dat nivem, sicut lanam, nebulam sicut cinerem spargit.

Ps. 6. Mittit crystallum suam sicut buccellas, ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?

Ab universali providentiâ descendit ad effectum unum particularem, frigus scilicet, & calorem aeris, qui etsi sensu percipitur, & omnibus notissimus est, in eo tamen apparet mirabilis potentia, & sapientia Dei, quam etiam meritò laudare debeant ii, qui in supernâ Jerusalem extra, vel supra mutationes temporum degunt. Aliquando tanta nivium, pruinae, & glaciei copia repente existit,

ut

ut laus,
gelentur
super la
cùm ea
rumpi e
cet, ver
ris suis
glacies
& mari
domoru
defluunt
Deus ri
vitate c
mus:
quando
nivis vi
do ita
vium n
sed erit
imitent
cinerem
nam ca
spargere
hebraicè
sa est, u
stat, t
fragme

ut laus, & flumina, & ipsa maria con-
 gelentur, adeò ut plaustra bene onusta
 super lacus, & flumina ducantur. Et
 cum ea glacies ferreis ligonibus vix di-
 rumpi queat; Deus tamen, cum ipsi pla-
 cet, ventum calidum repente ex thesau-
 ris suis advocat, & dicto citius solvitur
 glacies omnium fluminum, & lacuum,
 & marium simul, & ubique ex tectis
 domorum, ex montibus, & collibus
 defluunt aquæ. Ita ferè in momento
 Deus rigorem frigoris cum caloris sua-
 vitate commutat. Nunc verba explicemus:
Qui dat nivem, sicut lanam: aliquando
 ita tenuiter ningit, ut frustula
 nivis videantur similia atomis; aliquan-
 do ita granditer ningit, ut frusta ni-
 vium non tantum candore, & levitate,
 sed etiam magnitudine lanarum floccos
 imitentur. *Nebulam,* seu pruinam *sicut*
cinerem spargit, h. e. tantâ densitate prui-
 nam caliginosam diffundit, ut cinerem
 spargere videatur. *Mittit Chrystum.*
 hebraicè glaciem &c., h. e. jussu suo cau-
 sa est, ut glacies frigidissima in terrâ exi-
 stat, cujus fragmenta habent figuram
 fragmentorum panis.

tur frigoris vehementiam: *ante faciem*, ad præsentiam tanti frigoris quis sustinere poterit? quis non congelabitur, & peribit?

v. 7. *Emittet verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus ejus, & fluent aquæ.*

Nunc describit, quanta facilitate Deus faciat nivem, pruina, & glaciem recedere. Jubebit Deus, & mox liquefcent nix, pruina, & glacies, & continuò frigus remittetur. Subjungit modum, quo id faciat Deus: jubente Deo, surget ventus australis, perflabit undique aerem, & nix, pruina, & glacies solventur in aquas.

v. 8. *Qui annuntiat verbum suum Jacob, justitias, & judicia sua Israel.*

v. 9. *Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.*

Concludit, ostendens, quantum intererit inter providentiam Dei erga populum suum, & alias nationes: has docuit per effecta naturæ, ut ex rebus creatis agnoscerent Creatorem. Sed populum suum Jacob ipse docuit per Prophetas suos, Moysen, & alios; Deus Moyfi legem dedit, ut eam traderet populo

pulo su
quia no
tibi soli
vit. H
quæ rec
per Ap
multò s
judicia
niunt C
coram
ipso Ve
Jerusale
ditionem
næ, qu

T
Tres
tent; &
ves creat
omnes ca
ut propte
cepta De
mandat
dent per
v. 1.
laudate e

pulo suo Israel; & ex hoc intelliges, quia non fecit taliter omni nationi, quia tibi soli, non aliis leges suas manifestavit. Hæc magis conveniunt Ecclesiæ, quæ recepit ipsum Verbum incarnatum per Apostolorum prædicationem, & multò sublimiorem legem, justitias, & judicia didicit: sed perfectissimè conveniunt Cælesti Jerusalem, cui Deus ipse coram annuntiat Verbum suum, & in ipso Verbo vident omnes habitatores Jerusalem judicia Dei, ordinem, ac dispositionem, & rationes providentiæ Divinæ, quæ nobis sunt abyssus multa.

PSALMUS CXLVIII.

Titulus, & Argumentum: *Alleluja.*

Tres ultimi Psalmi hunc titulum habent; & quidem Psalmus hic invitat omnes res creatas quasi ad chorum, ut suo modo omnes cantent: Sequens invitat homines, ut propter plura, & majora beneficia accepta Deum laudent: Ultimus præterea mandat hominibus, ut etiam Deum laudent per omnia instrumenta musicæ.

v. 1. *Laudate Dominum de Cælis: laudate eum in Excelsis,*

K 2

v. 2.

ψ. 2. Laudate eum omnes Angeli ejus, laudate eum omnes virtutes ejus.

Primo loco invitantur Angeli. Illud, *laudate*, non est imperantis, nec propriè exhortantis, quasi Angeli desint officio suo; sed est invitantis per affectum complacentis, & optantis, E. g. Utinam omnes res creatæ Creatorem laudent! & vos Angeli, qui primi estis in ordine rerum creatarum, pergite, ut facitis, de habitaculo vestro Cælesti laudare Dominum. *ψ. 2.* Idem repetit; ubi per *Virtutes*, hebraicè exercitus, intellige militiam Cælestem, seu eosdem Angelos.

ψ. 3. Laudate eum Sol, & Luna, laudate eum omnes Stellæ, & Lumen.

ψ. 4. Laudate eum Cæli Cælorum, & Aquæ omnes quæ super Cælos sunt, laudent Nomen Domini.

Post Angelos invitat omnes partes Mundi Superioris, Solem, Lunam &c. quæ Deum laudant magnitudine, velocitate, efficacitate, splendore, pulchritudine admirabili, quomodo omne opus egregium, opificem laudare dicitur. Per *Cælos Cælorum* intellige Cælos superiores, quibus subjecti sunt Cæli inferiores,

in

in quibus
litant.

ψ. 5.
mandavi

ψ. 6.
culum se
præteribi

Hæc

nomina

ipse dixi

Ipse ma

ret, & n

antea ni

suit, ut

dit Ang

Soli, &

de, & i

neri, qu

ψ. 7

ones,

Tra

Sunt cre

Dominu

pertinet

icularia

aquarur

intelligi

in quibus nubes concresecunt, aves volitant.

v. 5. *Quia ipse dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt.*

v. 6. *Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi: præceptum posuit, & non præteribit.*

Hæc est ratio, cur omnia, hæctenus nominata Deum laudare debeant: *Quia ipse dixit, fiat lux, & facta est lux &c.* Ipse mandavit rei non existenti, ut existeret, & mox obediens cœpit existere, quæ antea nihil erat. *Statuit ea &c.*, constituit, ut semper maneant. *Præceptum dedit Angelis, ut semper Deum laudent; Soli, & Lunæ, & Stellis, ut circumeundo, & illustrando, serviant humano generi, quod præceptum non erit irritum.*

v. 7. *Laudate Dominum de terra, dracones, & omnes abyssi.*

Transit ad Mundum inferiorem, ubi sunt creaturæ corruptibiles. *Laudate Dominum omnia, quæ estis in terrâ, vel pertinetis ad terram.* Tum incipit particularia nominare, & primò meminit aquarum, & piscium: nam per *dracones* intelliguntur hoc loco magni pisces, vide

Ps. 103. v. 29.; & per abyssos aquarum profunda.

v. 8. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus.*

Ab aquarum abyssu transit ad aerem, ubi inveniuntur ignes, h. e. fulgura, fulmina, coruscationes, grando &c. *Spiritus procellarum*, h. e. venti vehementes, qui tempestates excitant, & in gentes pluvias secum ferunt: quæ omnia obediunt præcepto ejus, dum iis scil. utitur, ut instrumentis ad malos puniendos, vel bonos admonendos.

v. 9. *Montes, & omnes colles, ligna fructifera, & omnes Cedri.*

v. 10. *Bestiæ, & universa pecora, serpentes, & volucres pennatæ.*

Ex aere redit in terram: nominat primò partes eminentiores, *Montes, Colles*, ex quibus subintelliguntur campi patentes, & valles: deinde nominat, ligna fructifera, & infructifera, ut *Cedri*, quæ tamen ad ædificia domorum, & navium requiruntur. Tum subdit orationem ad omnia animantia, non ut ipsa Deum laudent, sed homines considerantes utilitatem, quæ ex eis capitur, eique debitas gratias

gratias agere
nobis terro
rentes; vel
homini uti
humilitate
cant inob
rentum pr
ob quam i
ex parte p
v. 11.
Principes,
v. 12.
cum junio
quia exalt
Demu
des Dei, a
merat tres
potestatis
perant, &
perant, n
aliis præf
videlicet, &
bus autho
xus: Juve
sceminae.
rioribus.
Domini,

gratias agant. Animantia, etiam quæ nobis terrorem incutiunt, ut leones, serpentes; vel molestiam, ut culices, musicæ, homini utilia sunt: nam erudiunt nos ad humilitatem, dum in memoriam revocant inobedientiam, & superbiam parentum primorum, nobis hæreditariam, ob quam imperium in animantia magnâ ex parte perdidimus.

v. 11. Reges terræ, & omnes populi: Principes, & omnes Judices terræ.

v. 12. Juvenes, & Virgines: Senes cum junioribus, laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen ejus solius.

Demum genus humanum citat ad laudes Dei, atque ut neminem omittat, enumerat tres hominum differentias. primò potestatis: *Reges, & populi*, h. e. qui imperant, & qui parent; & quia, qui imperant, non sunt ejusdem ordinis, sed alii aliis præfunt, addit: *Principes*, supremi videlicet, & *omnes judices*, qui à Principibus authoritatem habent. Secundò sexûs: *Juvenes, & Virgines*, h. e. viri, & fœminæ. Tertiò ætatis: *Senes cum junioribus*. Omnes igitur laudent nomen *Domini*, quia non est aliud nomen verè

sublime, & altum, & omni laude dignum,
nisi Dei nomen. Res enim creatæ, quam-
vis magnæ, si ad magnitudinem Dei com-
parentur, nihil sunt, & quidquid magni-
tudinis, excellentiæ habent, ab illo habent,
qui solus altissimus jure nominatur, & est,

v. 13. *Confessio ejus super Cælum, &
Terram, & exaltavit cornu populi sui.*

Ideo exaltatum est Nomen ejus solius,
quia omnia, quæ in Cælo, & quæ in ter-
râ sunt, confitentur laudes ejus, ita pleni
sunt Cæli, & terra gloriâ ejus: & ipse
per se solus sublimis, & excelsus, exal-
tavit potentiam, & gloriam populi sui
Israel, eligendo eum in populum pecu-
liarem, dando legem proprio digito scri-
ptam, singulari providentiâ regendâ

v. 14. *Hymnus omnibus Sanctis ejus,
Filiis Israel, populo appropinquanti sibi.*

Conclusio: igitur Hymnus Deo ca-
nendus præcipuè convenit omnibus Deo
dicatis, & consecratis, filiis Israel nem-
pe non tam illis carnalibus (hi enim cum
durâ cervice essent, Deo non propin-
quabant, ut hic rectè monet S. Aug.)
quàm Spiritualibus, qui populus est præ-
ter ceteros omnes Deo ipsi propinquans

verâ

verâ cog
adoratio

Titulu

Arg

nr popu

præter e

nam sibi

senti exi

v. 1

nam, la

Hi

Etuntur

& ideo

de, qu

Aitigitu

Deo pr

ticum n

tant can

canticur

ne reno

tionis, e

novâ m

tandum

laus De

gatione

verâ cognitione, & fide, & vero cultu, & adoratione, verâ filiali fiducia, & dilectione

PSALMUS CXLIX.

Titulus: *Alleluja.*

Argumentum est obligatio, quâ tenetur populus Dei laudare Dominum suum præter ceteras gentes, ob gloriam sempiternam sibi promissam, & ad quam finito præsentis exilio sine dubitatione perveniet.

Ps. 1. *Cantate Domino canticum novum, laus ejus in Ecclesia Sanctorum.*

Hi tres ultimi Psalmi inter se connectuntur, & unus continuatur cum alio; & ideo forte in officio Canonico ad laudandum, quasi unus Psalmus, concinuntur. Ait igitur: O vos sancti, qui populus estis Deo propinquans, *Cantate Domino canticum novum*, h. e. ceteræ creaturæ cantant canticum ratione creationis, quod est canticum vetus; vos autem cantate ratione renovationis, justificationis, glorificationis, quod est canticum novum, super novâ materiâ, à novis hominibus decantandum. Cantate autem, quia deest, ut laus Dei potissimum audiatur in congregatione Sanctorum.

v. 2. Laetetur Israel in eo, qui fecit eum, & filii Sion exultent in Rege suo.

Canticum novum magnam habet lætitiā, quia annuntiat beneficia perfectæ felicitatis, & quia ardentissimo amore procedit. Igitur Israel, populus Dei electus, qui cantat canticum novum, *laetetur* cantando in eo, seu conditore suo, qui non solum creavit naturam, sed etiam donavit gratiam, & sic fecit, non solum ut esset, sed ut esset Israel. *Et filii &c.*, idem repetit.

v. 3. Laudent nomen ejus in choro, in tympano, & psalterio psallant ei.

Nec solum cantent canticum cum lætitiā, & exultatione, sed adjungant instrumenta musica, h. e. non solum ore, sed & opere, non linguā tantum, sed etiam manu, h. e. vitā, & moribus cantent. Atque igitur: *Laudent eum in choro*, vocibus consonis simul concinentes, *in tympano, & psalterio*, manibus psallentes lætitiæ sonitum edant.

v. 4. Quia beneplacitum est Domino in populo suo, & exaltabit mansuetos in salutem.

Hæc est ratio cantici novi, quia complacuit sibi Dominus in populo suo, h. e.

amavit

amavit
 rate suā
 plebit, c
 mitem e
 lentiam
 istud be
 & prim
 strorum
 vocavit
 vit, qu
 v. 5
 tabuntur
 Del
 rum, o
 bant car
 et in gl
 in ce
 quietis,
 quiesca
 nec ut
 v. 6
 rum, &
 In il
 otiosi fa
 bus glac
 potesta
 in die n

amavit eum ab æterno ex merâ benignitate suâ; & beneplacitum hoc reipsâ implebit, quia populum suum humilem, & mitem exaltabit usque ad summam excellentiam, quæ est æterna salus. Porro istud beneplacitum Dei est fundamentum, & prima radix omnium bonorum nostrorum: nam ideo prædestinavit, ideo vocavit, ideo justificavit, ideo glorificavit, *quia sibi complacuit in populo suo.*

¶. 5. Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

Describit futuram gloriam electorum, ob quam toto corde cantare debebant canticum novum. *Exultabunt sancti in gloriâ illâ cælesti, & simul lætabuntur in cubilibus suis,* in loco illo summæ quietis. Erunt itaque *in cubilibus,* ut quiescant à laboribus, non ut dormiant, nec ut requiescant ab actione laudationis.

¶. 6. Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladii unciptes in manibus eorum.

In illâ supernâ felicitate adeò non sunt otiosi sancti, ut & ore cantent, & manibus gladios vibrent. Per *gladios* intellige potestatem judicariam, quâ Sancti omnes in die novissimo ferient persecutores suos.

¶. 7.

v. 7. Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis.

Ad hoc utentur Sancti gladiis bis acutis, ut in die iudicii vindictam sumant de hostibus suis, & eos increpent, atque eis exprobrent iniquitates suas: *Stabunt enim tunc iusti in magnâ constantiâ adversus eos, qui se angustiaverunt. Sap. 5.*

v. 8. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis.

Tunc Sancti potestate suâ judiciariâ & ferient condemnando, & per ministros suos sententiam exequendo, alligabunt Reges gentium *in compedibus* & Principes terræ *in manicis ferreis*, dum cum Christo in extremo die iudicii sententiam ferent adversus Antiochos, Herodes, Neronos, Diocletianos, & ceteros Principes infideles, ac dicent: *ligatis manibus, & pedibus projiciantur in tenebras exteriores, Matth. 22.*

v. 9. Ut faciant in eis iudicium conscriptum; gloria hæc est omnibus Sanctis ejus.

Hic aperte declarat Propheta, quorsum dixit, *ad faciendam vindictam &c.* ut Sancti, qui in terris injustè iudicati sunt,

sunt, j
conferi
mutari
cum C
Mundu
Sanctis
ordines
cantium
diter ju
fericore
cum C
suos, v

Titu
Arg
ad laud
tis, cur
hoc me
fectum

v. 1
laudate
O
num in
rio cæ

sunt, *faciant* justum *judicium*, jam olim conscriptum, decretum, firmatum, ut mutari non possit. *Gloria hæc* sedendi cum Christo in nubibus, & judicandi Mundum, & Principes ejus, erit *omnibus Sanctis ejus*. Licet enim Beda dicat, duos ordines futuros electorum, unum judicantium cum Christo, alterum misericorditer judicandorum; tamen illi, qui misericorditer judicati fuerint, postea etiam cum Christo judicabunt persecutores suos, ut constat ex 1. Cor. 16.

PSALMUS CL.

Titulus: *Alleluja.*

Argumentum: *Invitatur* populus Dei ad laudes Domini in summo Cælo habitantis, cum omnibus musicis instrumentis, ut hoc modo demonstret ardentissimum affectum suum.

ψ. 1. *Laudate Dominum in Sanctis ejus, laudate eum in firmamento virtutis ejus.*

O vos electi, & Sancti *laudate Dominum in Sanctis ejus*, hebraicè, in Sanctuario cælesti habitantem. Tum idem *re-*
petit,